

УДК 001.102:340:008:[378:004]

**ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ІНТЕГРАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ СУЧАСНОГО
УЧАСНИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Юрій ГОРБАНЬ – кандидат культурології, професор,
завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків із громадськістю,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0001-5837-4409>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.51.1072>
y.i.gorban@gmail.com

Оксана ОЛІЙНИК – кандидат культурології, доцент, віцепрезидент із науково-педагогічної роботи,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-4687-2408>
oksana_oliinyk@ukr.net

Василь СЕМИКРАС – кандидат філософських наук, доцент кафедри української філософії та культури,
Київський національний університет ім. Т. Шевченка, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-5125-5172>
semvv@ukr.net

Мета статті – дослідити сутність та обґрунтувати концептуальні засади формування інформаційно-правової культури як інтегративної компетенції учасників освітнього процесу в умовах глобальної цифровізації. У статті проаналізовано виклики, які цифрова трансформація суспільних відносин ставить перед системою вищої освіти, та виявлено точки синергії між правовою та інформаційною культурами в новому технологічному середовищі. *Методологія дослідження* спирається на принципи міждисциплінарності, поєднуючи інструментарій філософії права, теорії інформації, педагогіки та культурології. Системний підхід дав змогу розглянути інформаційно-правову культуру як складну, багаторівневу структуру. Формально-юридичний і компаративний методи були застосовані для аналізу правового виміру інформаційної культури та світових ментальних систем права. *Наукова новизна* роботи полягає у представленні авторського визначення поняття «інформаційно-правова культура учасників освітнього процесу». Зазначений феномен трактується не як арифметична сума компетенцій, а цілісна світоглядна система, що синтезує правосвідомість, інформаційну грамотність і навички цифрової безпеки. Обґрунтовано, що саме ця синергетична культура є необхідною умовою для правомірної та безпечної поведінки суб'єктів освіти у цифровому просторі, що насичений інформаційними загрозами та потребує нового розуміння академічної доброчесності, авторського права та захисту персональних даних. *Висновки.* Стрімка цифровізація освітнього процесу, прискорена поширенням дистанційних форм навчання, випереджає розвиток відповідних культурних і правових механізмів регуляції. Формування виключно правової чи інформаційної культури окремо є недостатнім для адекватної відповіді на сучасні виклики. Лише їх синтез в інформаційно-правовій культурі здатен забезпечити належний рівень захисту від інформаційних загроз, повагу до інтелектуальної власності та дотримання конфіденційності в цифровому освітньому середовищі. Наголошено, що розвиток цієї інтегративної компетенції має стати пріоритетом для закладів вищої освіти як запорука підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в інформаційному суспільстві.

Ключові слова: інформаційно-правова культура, цифровізація, інформаційне суспільство, інформаційна безпека, загрози інформаційній безпеці, правосвідомість.

Постановка проблеми. Людство вступило в епоху кардинальних цивілізаційних трансформацій, де цифровізація суспільних відносин є ключовим драйвером змін [11]. Цей процес, що охопив усі сфери – від публічного управління [13] до повсякденних практик, – з особливою швидкістю трансформував освітній простір. Цифровізація освітнього процесу, каталізатором якої стали пандемічні та безпекові виклики, перетворила дистанційне та змішане навчання з інновації на буденну реальність [8]. Упровадження новітніх цифрових засобів у підготовку майбутніх фахівців, зокрема педагогів, розглядається як нагальна вимога часу [7].

Водночас ця технологічна революція в освіті охоплює не лише дидактичні переваги, але й безпрецедентні ризики. Освітнє середовище, перенесене у віртуальний простір, стає полем для нових інформаційних загроз [4]. Питання інформаційної безпеки перестає бути суто технічним і набуває соціально-філософського та правового звучання [1]. Проблеми захисту персональних даних учасників освітнього процесу, забезпечення академічної доброчесності в умовах легкодоступності інформації та поширення інструментів штучного інтелекту, дотримання прав інтелектуальної власності на цифровий освітній контент, а також забезпечення безпеки самого освітнього процесу, особливо в умовах воєнного стану [6], виходять на перший план.

У цьому новому контексті традиційні педагогічні підходи, спрямовані на формування окремо

правової та окремо інформаційної культури, виявляють свою недостатність. Академічна дискусія щодо теоретико-методичних засад формування правової культури сучасної молоді у ЗВО [5] має бути доповнена новим виміром. Так само дослідження правового виміру інформаційної культури [2] потребують адаптації до реалій цифрової освіти. Виникає очевидний запит на синергію, формування нової інтегративної якості, яку пропонуємо визначити як інформаційно-правова культура. Саме ця компетенція стає фундаментом для безпечного та правомірного існування особистості в цифровому освітньому просторі.

Наукова новизна. Авторський внесок у розроблення проблеми полягає у представленні дефініції «інформаційно-правова культура учасників освітнього процесу». На відміну від підходів, що розглядають ці поняття окремо, зазначений феномен трактується не як сукупність окремих компетенцій, а як комплексна світоглядна структура. Вона синтезує та пов'язує між собою правову свідомість особистості, її інформаційну грамотність і практичні навички забезпечення цифрової безпеки. Обґрунтовано, що саме така синергетична культура є необхідною умовою для правомірної та безпечної поведінки суб'єктів освіти у цифровому просторі, насиченому інформаційними загрозами та потребує нового розуміння академічної доброчесності, авторського права та захисту персональних даних. На відміну від попередніх досліджень, що фокусувалися на окремих аспектах, у цій роботі запропоновано цілісний погляд на інформаційно-правову культуру як на ключову педагогічну мету в епоху цифровізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою для дослідження слугує перетин кількох наукових напрямів. Перший напрям – *теорія та практика цифровізації освіти*. Фундаментальними для нього є праці О. Спіріна, який подає енциклопедичне визначення поняття «цифровізація освітнього процесу» [11]. Н. Манойленко, С. Кононенко, та Н. Крамаренко розглядають практичні аспекти впровадження цифровізації в умовах дистанційного навчання у ЗВО [8]. Колектив авторів на чолі з Н. Лазаренко досліджує специфіку підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах цифрового середовища [7].

Другий напрям – *теорія права та правової культури*. Т. Жалій аналізує теоретико-методичні засади формування правової культури молоді в закладах освіти [5]. Сучасні виклики та загрози, що постають перед правовою культурою, розглядають Р. Драпушко та П. Горінов [4], О. Головчук [3]. Ключова роль правової освіти у формуванні правосвідомості та правової культури є предметом аналізу Н. Морської, Я. Ювсечко та І. Вербовського [9]. У глобальному контексті важливими є праці Ч. Коха щодо візії світової правової культури [14] та Я. Вінчорека, який застосовує системну теорію для аналізу правових культур [15].

Третій напрям – *інформаційна культура та безпека*. Монографія К. Бесякова, С. Онопрієнко та І. Шопіної закладає основи розуміння правового виміру інформаційної культури в Україні [2]. Соціально-філософські аспекти інформаційної безпеки висвітлені у працях Н. Авер'янової та Т. Воропаєвої [1]. Адміністративно-правові аспекти інформаційної діяльності та безпеки освітнього процесу, зокрема в умовах воєнного стану, аналізуються у роботах Б. Тичної [12], О. Зозуляк і Н. Башурин [6]. Дотичними є дослідження впровадження інформаційних систем у публічному управлінні [13] й інноваційних методів у підготовці фахівців, зокрема проєктної діяльності юристів [10].

Незважаючи на значну кількість праць у кожній із зазначених сфер, проблема *синергетичного взаємозв'язку* інформаційної та правової культур у контексті освітнього процесу залишається недостатньо розкритою. Більшість досліджень фокусуються або на техніко-педагогічних аспектах цифровізації, чи на загальних проблемах правової культури, не поєднуючи їх у цілісний концепт, необхідний для адекватної реакції на виклики сучасності.

Мета статті – дослідити сутність та обґрунтувати концептуальні засади формування інформаційно-правової культури як інтегративної компетенції учасників освітнього процесу. До завдань віднесемо: ідентифікувати специфіку взаємозв'язку інформаційної та правової культур у цифровому освітньому середовищі, а також визначити виклики, що постають перед системою освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування нової парадигми суспільних відносин, зумовлене тотальною цифровізацією [11], висуває на передній план проблему адаптації людини до реалій інформаційного суспільства. Цей процес потребує не лише технологічних навичок, але й глибокої трансформації світоглядних і ціннісних орієнтирів. Освітній простір, як авангард цих змін, першим стикається з необхідністю формування компетенцій, що відповідають новим викликам. Ключовою серед них, на нашу думку, є інформаційно-правова культура.

Для обґрунтування цієї тези необхідно розмежувати та проаналізувати її складники – правову культуру та інформаційну культуру, – щоб згодом продемонструвати точки їхнього синтезу.

Академічна дискусія щодо сутності правової культури має тривалу історію. У вузькому розумінні її часто зводять до правової грамотності, тобто суми знань про чинне законодавство. Однак такий підхід є обмеженим і не відображає повноти явища. Слідом за провідними науковцями [5, 9], розглядаємо правову культуру як значно ширше, багаторівневе явище. Це не лише знання, але й, насамперед, *правосвідомість* – глибоко інтерналізована система цінностей, переконань і поглядів на право [9]. Далі, це *правомірна поведінка* як звичний патерн дій, заснований на повазі до закону. І, нарешті, це *якість правової системи* як такої. Формування правової культури, особливо у молоді, є складним завданням [5], що не обмежується лекціями з права, а передбачає створення у ЗВО середовища, де панує повага до норм і цінностей. Саме тому ця проблема потребує оновлення теоретико-методичних засад і переосмислення педагогічних стратегій [5].

Водночас цифрова епоха кидає правовій культурі нові, безпрецедентні виклики. Р. Драпушко та П. Горінов зауважують, що цифрове середовище (анонімність, транскордонність, швидкість) часто створює у молоді ілюзію безкарності та сприяє поширенню правового нігілізму [4]. Дія, що в «аналоговому» світі є очевидним правопорушенням (наприклад, крадіжка), у цифровому світі (піратське копіювання контенту) часто не сприймається як суспільно небезпечна. У результаті традиційні механізми формування правосвідомості виявляються недостатньо ефективними.

Правосвідомість сучасної особистості неможливо розглядати у відриві від її інформаційного контексту. Феномен інформаційної культури так само пройшов значну еволюцію. Якщо раніше він обмежувався навичками бібліотечно-бібліографічного пошуку, то сьогодні це комплексне поняття, що має виразний правовий вимір. Як доведено у праці К. Беякова, С. Онопрієнко та І. Шопіної, інформаційна культура в Україні невіддільна від її правового регулювання [2]. Це включає право на доступ до інформації, право на захист персональних даних, регулювання авторського права та відповідальність за поширення інформації.

Більше того, інформаційна культура в сучасному світі де-факто зливається з поняттям інформаційної безпеки. Соціально-філософський аналіз свідчить, що в епоху гібридних загроз та інформаційних війн здатність критично оцінювати інформацію, розпізнавати маніпуляції та дезінформацію є не просто культурною навичкою, а питанням національної та особистої безпеки [1]. Інформаційна діяльність будь-якого суб'єкта неминуче набуває чіткого адміністративно-правового статусу та регулювання [12].

Саме на цьому перетині – де правова культура стикається з цифровими викликами, а інформаційна культура набуває правового виміру – формується синергетичний феномен інформаційно-правової культури.

Цифровізація суспільних відносин [11] діє як каталізатор, що нерозривно «зшиває» ці два поняття. У цифровому просторі будь-яка дія є *одночасно* інформаційною і правовою. Наприклад, здобувач в/о, який пише курсову роботу:

1. *Інформаційний аспект*: здійснює пошук, аналіз, синтез інформації.

2. *Правовий аспект*: зобов'язаний дотримуватися правил академічної доброчесності (антиплагіат), коректно цитувати джерела (авторське право) і, можливо, використовує ліцензійне або неліцензійне програмне забезпечення (право власності).

Ця синергія особливо яскраво виявляється в освітньому процесі [8; 15]. Розглянемо виклики для трьох ключових груп учасників.

Для здобувачів в/о. Цифровізація пропонує гнучкість та доступ, але висуває підвищені вимоги до самодисципліни. Головний виклик – академічна доброчесність. Легкість копіювання та доступність генеративних моделей ШІ створюють величезну спокусу. Протистояти їй може лише сформована інформаційно-правова культура, де *інформаційна* навичка (вміння знайти) стримується *правовою* свідомістю (розумінням, що плагіат – це форма інтелектуальної крадіжки). Крім того, здобувачі вищої освіти, як активні користувачі соціальних мереж та освітніх платформ, постійно стикаються з питаннями кібербулінгу, захисту своїх персональних даних і правомірності висловлювань. Формування правової культури молоді [5] неможливе без інтеграції цих цифрових аспектів. Інноваційні методики, як-от проєктна діяльність, де здобувачі в/о (наприклад, майбутні юристи) моделюють реальні правові ситуації в цифровому середовищі, можуть бути ефективними [10].

Для педагогів і науковців. Цифровізація змінює саму суть професійної діяльності педагога [7]. По-перше, актуалізується проблема захисту інтелектуальної власності. Створені викладачем цифрові курси, лекції, тести є об'єктами авторського права, а їх несанкціоноване копіювання та поширення (наприклад, продаж здобувачам в/о старших курсів молодшим) є прямим правопорушенням. Педагог повинен володіти інформаційно-правовою культурою, щоб знати механізми захисту своєї праці

(ліцензування, технічні засоби захисту). По-друге, в умовах дистанційного навчання [8] науково-педагогічний працівник неминує стає оператором персональних даних здобувачів в/о (облік відвідуваності в Zoom, електронні журнали, листування). Це покладає на нього юридичну відповідальність за їх неправомірне розголошення чи неналежне зберігання. Його інформаційна культура (вміння користуватися системами) має бути підкріплена правовою (знанням GDPR та українського законодавства про захист персональних даних).

Для адміністрації закладів освіти. На цьому рівні інформаційно-правова культура втілюється у розробленні та впровадженні адміністративно-правових механізмів [6]. Вона охоплює використання інформаційних систем для публічного управління та адміністрування [13], створення та актуалізацію локальних нормативних актів (політик академічної доброчесності, положень про дистанційну освіту, політик конфіденційності). В умовах екстремальних викликів, таких як воєнний стан, саме ці механізми забезпечують юридичну легітимність та фізичну/інформаційну безпеку освітнього процесу [6]. Адміністрація ЗВО несе відповідальність за створення середовища, де цифровізація [11] слугує освітнім цілям, а не створює нові загрози.

Слід також враховувати глобальний контекст. Цифровізація стирає кордони, інтегруючи український освітній процес у світовий [12]. Використання іноземних освітніх платформ, публікації у міжнародних базах даних, співпраця з іноземними колегами – занурює учасників у простір різних світових ментальних систем культури права [12]. Наприклад, американська доктрина «fair use» (добросовісне використання) в авторському праві суттєво відрізняється від європейської континентальної моделі. Як зазначає Я. Вінчорек, системна теорія допомагає зрозуміти складність взаємодії цих різних правових культур [15]. Тому інформаційно-правова культура сучасного науковця чи студента має містити й елементи правової компаративістики.

Формування правосвідомості за допомогою права в цифровому світі набуває нової специфіки. Право [9] має перестати сприйматися як щось архаїчне та «паперове». Воно повинно активно «заходити» у цифровий простір, регулюючи його. А інформаційна культура [2] має стати провідником цих правових норм, пояснюючи, *чому* не можна ділитися паролем, *чому* плагіат є неприпустимим і як захистити свої дані. Це двоєдиний процес, де право надає легітимні межі, а інформаційна культура – інструменти та цінності для життя в цих межах.

Висновки. Доведено, що стрімка цифровізація освітнього процесу, прискорена дистанційними форматами навчання, випереджає розвиток відповідних культурних і правових механізмів регуляції. Формування виключно правової чи інформаційної культури окремо є недостатнім для адекватної відповіді на сучасні виклики.

Встановлено, що в цифровому середовищі практично кожна інформаційна дія неминує набуває правового виміру, а кожна правова норма (наприклад, захист інтелектуальної власності) потребує для своєї реалізації специфічних інформаційних компетенцій. Цей нерозривний зв'язок формує новий синергетичний феномен – інформаційно-правову культуру. Саме ця інтегративна культура стає фундаментом, що забезпечує захист прав інтелектуальної власності, конфіденційність персональних даних та академічну доброчесність у цифровому форматі. Вона є відповіддю на загрози правовому нігілізму, що поширюється в анонімному інтернет-середовищі та ключовим елементом загальної інформаційної безпеки.

Наголошено, що її формування має стати пріоритетним стратегічним завданням для закладів вищої освіти. Це передбачає не лише впровадження окремих курсів, але й наскрізну інтеграцію інформаційно-правових компетенцій у викладання всіх дисциплін, а також розроблення чітких адміністративно-правових механізмів на рівні інституцій. Інформаційно-правова культура є запорукою не лише безпеки освітнього процесу, але й підготовки компетентних фахівців, здатних адекватно реагувати на складні виклики сучасного інформаційного суспільства.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у поглибленому аналізі механізмів формування інформаційно-правової культури в умовах трансформації освіти, розробленні методик її оцінювання та критеріїв ефективності. Окремого вивчення потребує питання інтеграції національних і міжнародних стандартів цифрової безпеки та академічної доброчесності у систему підготовки педагогічних фахівців.

Список використаної літератури

1. Авер'янова Н. М., Воропаєва Т. С. Інформаційна безпека України: соціально-філософські аспекти. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (2). С. 297–303. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-61>
2. Беляков К. І., Онопрієнко С. Г., Шопіна І. М. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір : монографія. Київ : КВІЦ, 2018. 168 с.
3. Головчук О. В. Взаємозв'язок та взаємовплив політичної культури населення та політичної

культури ЗМІ. *Наук. зап. Вінницьк. нац. аграрного ун-ту. Серія: Соціально-гуманітарні науки*. 2013. Вип. 2. С. 65–71.

4. Драпушко Р. Г., Горінов П. В. Сучасні виклики і загрози правової культури молоді. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.3>.

5. Жалій Т. Теоретико-методичні засади формування правової культури сучасної молоді в умовах вищого закладу освіти. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 70. С. 47–50.

6. Зозуляк О. І., Башурин Н. Я. Управлінсько-правові механізми забезпечення безпеки освітнього процесу в умовах дії воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2023. № 63. С. 1–63. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.63.1.63-1.81>.

7. Лазоренко Н., Гуревич Р., Опущко Н., Гордійчук Г., Кобися В. Підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності засобами цифровізації. *Зб наук пр. Нац. акад. Держ. прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. № 30 (3). С. 291–315.

8. Манойленко Н. В., Кононенко С. О., Крамаренко Н. М. Цифровізація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання в закладах вищої освіти. *Наук. зап. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 201. С. 108–112. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-201-108-112>.

9. Морська Н. Л., Ювсечко Я. В., Вербовський І. А. Роль правової освіти у формування правосвідомості та правової культури громадян України. *Наук. інновації та передові технології (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*. 2023. № 28. С. 983–993. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-983-993](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-983-993).

10. Скидан С. О. Проектна діяльність майбутніх юристів у змісті вивчення мовного блоку дисциплін. *Вісник Нац. акад. Держ. прикордонної служби України. Серія: Педагогіка*. 2019. Вип. 1.

11. Спірін О. М. Цифровізація освіти, освітнього процесу. *Енциклопедія освіти*. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1099–1100.

12. Тична Б. М. Адміністративно-правовий статус збройних сил України як суб'єкта інформаційної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Західноукр. нац. ун-т. Київ, 2021. 241 с.

13. Фук В. О. Мета та завдання використання інформаційних систем в сферах публічного управління та адміністрування. *Публічне управління і адміністрування: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : матеріали IV Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 20 трав. 2021 р. Одеса, 2021. С. 94–96.

14. Koch Ch. Envisioning a Global Legal Culture. *Michigan Journal of International Law*. 2003. Vol. 25, Iss. 1. P. 1–77.

15. Winczorek J. Systems Theory and Puzzles of Legal Culture. *Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej*. 2012. Vol. 4 (1). P. 106–125.

References

1. Averianova N. M., Voropaieva T. S. Informatsiina bezpeka Ukrainy: sotsialno-filosofski aspekty. *Molodyi vchenyi*. 2020. № 10(2). S. 297–303. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-61>.

2. Bieliakov K. I., Onopriienko S. H., Shopina I. M. Informatsiina kultura v Ukraini: pravovyi vymir : monohrafiia. Kyiv : KVITs, 2018. 168 s.

3. Holovchuk O. V. Vzaïmozv'язok ta vzaïmoplyv politychnoi kultury naselennia ta politychnoi kultury ZMI. *Naukovi zapysky [Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu]. Serii: Sotsialno-humanitarni nauky*. 2013. Vyp. 2. S. 65–71.

4. Drapushko R. H., Horinov P. V. Suchasni vyklyky i zahrozy pravovoi kultury molodi. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. 2021. № 4. S. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.3>.

5. Zhalii T. Teoretyko-metodychni zasady formuvannia pravovoi kultury suchasnoi molodi v umovakh vyshchoho zakladu osvity. *Pedahohichni nauky*. 2017. Vyp. 70. S. 47–50.

6. Zozuliak O. I., Bashuryn N. Ya. Upravlinsko-pravovi mekhanizmy zabezpechennia bezpeky osvitnoho protsesu v umovakh dii voïennoho stanu v Ukraini. *Aktualni problemy vdoshkonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy*. 2023. № 63. S. 1–63. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.63.1.63-1.81>.

7. Lazorenko N., Hurevych R., Opushko N., Hordiichuk H., Kobysia V. Pidhotovka maibutnikh pedahohiv do profesiinoi diialnosti zasobamy tsyfrovizatsii. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: pedahohichni nauky*. 2022. № 30(3). S. 291–315.

8. Manoilenko N. V., Kononenko S. O., Kramarenko N. M. Tsyfrovizatsiia osvitnoho protsesu v umovakh dystantsiinoho navchannia v zakladakh vyshchoi osvity. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky*. 2021. № 201. S. 108–112. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-201-108-112>.

9. Morska N. L., Yuvsechko Ya. V., Verbovskiy I. A. Rol pravovoi osvity u formuvannia pravosvidomosti ta pravovoi kultury hromadian Ukrainy. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii (Serii «Derzhavne upravlinnia», Serii «Pravo», Serii «Ekonomika», Serii «Psykhologhiia», Serii «Pedahohika»)*. 2023. № 28. S. 983–993. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-983-993](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-983-993).

10. Skydan S. O. Proektna diialnist maibutnikh yurystiv u zmisti vyvchennia movnoho bloku dystsyplin. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedahohika*. 2019. Vyp. 1.

11. Spirin O. M. Tsyfrovizatsiia osvity, osvitnoho protsesu. *Entsyklopediia osvity*. 2-he vyd., dopov. ta pererob. Kyiv : Yurinkom Inter, 2021. S. 1099–1100.

12. Tychna B. M. Administratyvno-pravovyi status zbroinykh syl Ukrainy yak subiekta informatsiinoi diialnosti : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Zakhidnoukr. nats. un-t. Kyiv, 2021. 241 s.
13. Fuk V. O. Meta ta zavdannia vykorystannia informatsiinykh system v sferakh publichnoho upravlinnia ta administruvannia. *Publichne upravlinnia i administruvannia: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku* : materialy IV Vseukr. student. nauk.-prakt. konf., 20 trav. 2021 r. Odesa, 2021. S. 94–96.
14. Koch Ch. Envisioning a Global Legal Culture. *Michigan Journal of International Law*. 2003. Vol. 25, Iss. 1. P. 1–77.
15. Winczorek J. Systems Theory and Puzzles of Legal Culture. *Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej*. 2012. Vol. 4(1). P. 106–125.

Горбань Юрій, Олійник Оксана, є представниками редакційної колегії збірника, тому вони не брали участі у рецензуванні та прийнятті рішення щодо публікації цієї статті.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Gorban Yuriy, Oliynyk Oksana, are representatives of the editorial board of the collection, therefore they did not participate in the review and decision-making regarding the publication of this article.

The authors declare the absence of a conflict of interest.

UDC 001.102:340:008:[378:004

INFORMATION AND LEGAL CULTURE AS AN INTEGRATIVE COMPETENCE OF A MODERN PARTICIPANT IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Yurii HORBAN – PhD in Cultural Studies, Professor,
Head of the Department of Information and Public Relations

Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv,

Oksana OLIINYK – PhD in Cultural Studies, Associate Professor,

Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work

Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv,

Vasyl SEMYKRAS – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor

of the Department of Ukrainian Philosophy and Culture

Taras Shevchenko National University of Kiev, Kyiv,

The article is devoted to the study of the problem of forming information and legal culture as an integrative competence of participants in the educational process in the context of global digitalization. The relevance of the work is determined by the rapid digitalization of social relations and the emergence of new information threats that require the synthesis of legal and information cultures in the higher education system. The purpose of the study is to reveal the essence of information and legal culture, determine the specifics of the relationship between legal and information competencies in the digital educational environment, and outline the challenges facing higher education institutions. The work uses an interdisciplinary approach that combines elements of philosophy of law, information theory, pedagogy, and cultural studies, as well as analysis of regulatory and legal acts and global practices of legal culture formation. The study shows that information and legal culture is a holistic worldview system that combines legal awareness, information literacy, and digital security skills, and ensures lawful and responsible behavior of students and teachers in the digital space. It has been established that only the synthesis of legal and information cultures makes it possible to respond effectively to modern challenges, respect intellectual property, and maintain confidentiality in the educational environment.

Key words: information and legal culture, digitization, information society, information security, threats to information security, legal awareness.

Стаття отримана 4.09.2025

Стаття прийнята 30.09.2025

Стаття опублікована 22.12.2025